

FYRA TAL

OM

NORDISK DEMOKRATI

PER ALBIN HANSSON
VÄINÖ TANNER
H. P. HANSEN
JOHAN NYGAARDSVOLD

FYRA TAL OM NORDISK DEMOKRATI

FRIHETS FÖRLAG
Stockholm

En publikbild från mötet i Malmö Folkets park.

Foto: Otto Ohm.

Söndagen den 25 augusti 1935 drogo 8,000 ungdomar genom Malmö stads gator. På 15 olika språk lästes den gemensamma parollen: Vi bygger framtidens samhälle! Den unga socialistiska generationen från skilda länder hade kommit samman för att manifesteras sin vilja att försvara folkfriheten och levandegöra internationalismens idé. I Folkets park hade församlats 20,000 människor, som med levande intresse togo del av, vad dagens fyra huvudtalare, Per Albin Hansson, Väinö Tanner, H. P. Hansen och Johan Nygaardsvold hade att säga om den nordiska demokratin.

Frihets förlag har ansett det vara fullt på sin plats att i samlad form utge de fyra talen vid Den nordiska demokratis dag. De ha mycket att säga om dagens aktuella problem, men de rymma också de sanningar, som i alla tider måste leva starka inom de nationer, som för folket och genom folket, vilja gestalta sina egna öden!

Per Albin Hansson

Den uppmärksammade ställning, som det demokratiska Norden kommit att under de senaste åren intaga, är allvarligt förpliktande. När vi värda och värna vår demokratiska ordning sker det visserligen i första hand i övertygelse om demokratins omistliga värde för våra egna länder och våra egna folk. Men vi känna starkare och mera allmänt än tillförne att våra göranden och låtanden ha betydelse även utanför Nordens gränser. Man lyssnar därutanför till opinionen från Norden, våra förhållanden uppmärksammas och studeras och mångenstädes framhålles exemplet från Norden såsom efterföljansvärt. Det är i detta läge av dubbelt värde att den nordiska ungdomen med hänförelse och beslutsamhet tar sig an demokratins sak.

Den socialdemokratiska ungdomen kunde icke ha funnit en lämpligare inledning till sin internationella kongress än denna samling till en demokratins dag. Det sammanhang, vari samlingen sker, ger ett särskilt understrykande av orden i ungdomsförbundets organ "Frihet": "Demokratin är

socialismens grundval." Samlingen utgör samtidigt en påminnelse om, att framgångsrikt internationellt samarbete kan ske endast i demokratiska former. Med andra ord: samlingen till demokratins dag är en demonstration för frihet och allas lika rätt som förutsättningar för en god ordning inom folken och mellan folken. Jag lyckönskar den samlade ungdomen till den klarsynthet och målmedvetenhet, varom upptakten till ungdomsinternationalens kongress bär vittne.

Det anses att demokratin har en särskilt gynnsam jordmån i vårt land på grund av folkets kynne och en gammal folklig tradition. Särskilt framhävdades denna demokratins förankring hos vårt folk sedan sekler tillbaka vid firandet i år av den svenska folkrepresentationens femhundraårsjubileum. Detta minnesfirande var icke något vittnesbörd om, att Sverges folk kunnat glädja sig åt en god demokratisk ordning eller ens en verklig demokratisk författning ända sedan Engelbrekts dagar. Kampen för demokratin har genom tiderna fått oavbrutet föras. När socialdemokratin för ett halvt århundrade sedan började sitt arbete, hade vi icke hunnit längre, än att som första mål för det uppvaknande femte ståndets ansträngningar ställdes kravet på allmän rösträtt för att få plats och talan inom samhället. Det var först efter en hård slutstrid som för femton år sedan man här i landet lagfäste den politiska likställigheten. Men även om sålunda kampen för erövrande av elementära demokratiska rättigheter in i det sista pågått och även om vi alltså ha mycket att genomkämpa innan på alla områden demokratin fullt och helt härskar, så är det icke dessmindre ett minnesvärt faktum att det svenska folkets vilja till frihet och självstyrelse har djupa rötter. Att detta kommit oss tillgodo i arbetet för demokratin och alltså är en värdefull tillgång i detta arbete, därom behöver icke tvistas. Men det kan likväl vara sant, att man för demokratins bevarande och utveckling

icke får huvudsakligen lita på tradition och folkkyrne. Det beror i allra högsta grad på oss själva, på oss som i dag stå mitt uppe i gärningen och på den uppväxande ungdomen, huruvida vårt folk skall allt framgent kunna sätta sin lit till demokratin och få njuta den demokratiska ordningens välsignelser.

Jag återkommer till vad så ofta förr sagts: detta är en fråga om anda och gärning. Den demokratiska styrelsen måste nämligen bygga framför allt på förtroendet, det allmänna förtroendet, det ömsesidiga förtroendet, folkets tillit. För diktaturen ligger saken annorlunda till. Den behöver icke så mycket fråga efter vad folket tänker och tycker. Den har tillvällat sig ett förmynderskap, den tillåter intet fritt tänkande, för den är likriktningen livsluft, den tål icke någon diskussion, den kommenderar och den slår ner, om intet annat hjälper. Den sätter sin lit till de materiella maktmedlen och föreskriver, stödd på dessa, vad som skall anses vara lag och rätt, stundom från dag till dag. Demokratins metod måste vara en annan. Den demokratiska styrelsen måste förvisso också, så länge demokratin icke nått fullkomning genom att envar själmant handlar i demokratisk anda, förfoga över nödiga medel för att upprätthålla laga ordning, tukta självsvåld, förhindra och straffa övergrepp, värna enskildas rätt och frihet och trygga allmänt väl. Men den måste först och sist lita till sin förankring i folket självt, bäras uppe av folkets förtroende. För denna förankring betyder redbarheten i uppsåtet och ovålden i utövningen mycket, men kanske ännu mera handlingskraften och de materiella resultaten. Folket vill känna och märka styrelsens förmåga att skydda dess intressen, förbättra dess läge, trygga dess utkomst och liv.

Det är många, både betraktare utifrån och bland oss själva, som frågat och alltjämt fråga, hur i en för demokratin kritisk tid demokratin i Sverige icke blott kunnat för-

svara sina positioner utan också stärka sin ställning. Man har önskat att frågan skulle ställas även här i dag. Jag har ofta haft anledning säga min mening i saken. Jag gör det gärna än en gång, så mycket hellre som många helst tycks vilja glömma och försjunka i sorglös tro på att allting ordnar sig av sig självt till det bästa. Jag skulle kunna beskylldas för överdrift om jag sade, att även den svenska demokratin varit allvarligt hotad under dessa senaste år. Men att de antidemokratiska stämningarna och strömningarna för endast ett par år sedan voro i starkt växande och framkallade en berättigad oro, därom ha vi ännu bestående vittnesbörd i bland annat vapenförordningen, lagen mot privata väpnade kårer och uniformslagen. Jag talar med avsikt om stämningar och strömningar och icke om rörelser, ty någon mera anmärkningsvärd anslutning till de antidemokratiska organisationerna av olika kulör var det knappast fråga om. Det stannade i stort sett vid en förgiftning av atmosfären. Tvenne huvudsakliga anledningar härtill kunna lätt nog fastställas. Den ena var nazistsegern i Tyskland, som kom gamla maktkänslor att leva upp inom vissa reaktionära och konservativa kretsar här hemma, inom vilka man egentligen aldrig försonat sig med demokratiseringen och hos vilka demokratins krossande i Tyskland utlöste förhoppningar, som man aldrig riktigt velat skrinlägga. Den andra anledningen hörde direkt samman med den ekonomiska krisen. Det växande trycket och de mörknande utsikterna gjorde ett stort antal människor desperata. När bönderna sågo ruinen närma sig med det våldsamma priset på jordbrukets produkter, lyssnade de begärligt till de antidemokratiska förkunnarna. När arbetslösheten började härja inom en för denna farsot tidigare på det hela taget skyddad medelklass, grep desperationen kring sig även där och skapade proselyter för nazismen. Även inom den i tidigare kriser härdade arbetarklassen förlorade en

del fattningen, i synnerhet en del av de unga, som funno alla vägar till utkomst och framtid stängda.

Det var den av det ekonomiska trycket alstrade desperationen som var den farligaste och det fanns endast ett effektivt medel mot denna, nämligen att undanröja dess orsaker genom att bringa bistånd och göra detta på ett sätt, som kunde komma tillförsikt och framtidshopp att återvända. Den demokratiska styrelsen stod inför en allvarlig prövning. Det socialdemokratiska partiet tvekade icke att gå in för en krispolitik, som kunde vara ägnad att icke blott lindra dagens plåga men också bryta den ekonomiska stagnationen och hjälpa oss ut ur själva krisen. Men ensam kunde socialdemokratin icke genomföra en sådan politik. Visserligen underkändes vid riksdagsvalen 1932 den gamla politiken och det socialdemokratiska partiet fick övertaga regeringsansvaret. Men partiet nådde icke majoritet i riksdagen. Detta hade i vart fall det goda med sig, att andra partier måste känna sitt ansvar tyngre än annars måhända skulle ha blivit fallet. Tidens allvar pressade till samverkan och så blev det möjligt att åstadkomma en demokratisk samling på bred front kring den socialdemokratiska regeringens krispolitik, vilken i stort sett tre partier, omfattande två tredjedelar av riksdagens ledamöter, givit sin anslutning. Denna demokratiska kraftsamling hade redan i och för sig en gynnsam verkan. Folket började åter hoppas och efter hand som de goda materiella resultaten av de allmänna åtgärderna kunde konstateras återvände tillförsikten. Den förgiftade atmosfären renades, diktaturapostlarna hade icke längre så många och så villiga lyssnare, högerns och kommunisternas försök att misskreditera den demokratiska samlingens politik studsade tillbaka inför de växande exemplen på denna politiks betydelse för det ekonomiska tillfrisknandet samt för enskildas, grupper, kommuners och det helas väl. Det skedda fick över sig något av befriande

handling och det stärkta förtroendet till demokratisk styrelse framträdde klart i 1934 års val.

Detta är i korta drag historien om, hur den svenska demokratin bemästrade svårigheterna i en kritisk tid, vann ökad tillit hos folket och en uppmärksam ställning i världen. Vad det skedda kan komma att betyda för fortsatt trygghet och utveckling av demokratin i vårt land får framtiden visa. Mycket är oklart och ovisst, mycket är ogjort, många anledningar till berättigat missnöje finnas alltför många. Demokratins fiender lura på nya tillfällen. Sedan trycket lättat slå sig många gärna till ro, när den värsta faran är över har man så lätt för att falla tillbaka i de gamla takterna, partispekulationerna få bättre svängrum. Jag vågar emellertid hoppas att den hårda tidens lärdomar icke skola alltför snart förgätas och att samverkanstanken, som innesluter demokratins mening, skall ha slagit djupare rötter.

Framför allt hoppas jag att ungdomen förstått och lärt och skall bära med sig in i det allmänna livet mera av den fria anda, den rättfärdighetslidelse och gemenskapskänsla, som besjälar den när den är som bäst. Men tro inte att demokratisk anda och gärning odlas endast i allmänna värv. De höra lika mycket till det enskilda livet, till familjen, kamratkretsen, arbetsplatsen, organisationerna eller vad form av mänsklig samlevnad det vara må. Och för demokratin gäller som för allting annat, att vill man bygga säkert och bestående skall det ske från grunden. Det är människorna som bilda samhället, sådana de äro blir också — där de få något att betyda — ordningen. Med all respekt för föregångsmännen, ledarna, eliten, det är till sist på den allmänna andan och inställningen demokratin måste bygga. Stor omsorg måste därför ägnas fostran till demokrati, en fostran som icke kan bli blott hemfostran och skolfostran, utan framför allt måste vara självfostran och ömsesidig

fostran. Det är en av de stora uppgifter som i högsta grad åvilar er unga, det är ni som skola alltmera levandegöra den av frihet och rättvisa hägnade solidaritet, på vilken en demokratisk värld måste bygga.

Sörj för att Sverige och Norden rätt hävda sin rangställning bland fria folk och att Norden utåt förblir en mäktig agitator mot diktaturen och för demokratin, demokratin inom folken och mellan folken, fosterlandens och mänsklighetens demokrati!

*De danska klubbisterna anlända
till Malmö*

Foto: Otto Ohm

Väinö Tanner

Tillåt mig, en medborgare från ett grannland, att inledningsvis framföra min lyckönskan till arrangörerna av detta storslagna tillfälle. De har insett stundens krav och funnit de rätta formerna att föra fram dem. Såsom massrörelser har de socialdemokratiska partierna alltid vant sig att vädja till massorna, då skäl härtill förelegat. Dagens lösen: "Den nordiska demokratins dag" ger upplysning om, varför vi denna gång kommit samman. Det är glädjande, att kallelsen hörsammats i så stor utsträckning. Detta visar, att vår lösen för i dag står de stora massornas hjärtan nära.

Har då demokratins vänner orsak att samlas för att värna den och överväga medel till dess försvar? Svävar demokratin i fara och behöver den vårt stöd?

Otvivelaktigt genomlever demokratin en svår kris. Efter världskriget såg det visserligen till en början ut som om folkens befrielsetimma omsider hade slagit. Den ena staten efter den andra kastade av sina skuldror förtryckarnas ok och de demokratiska idéerna fick vind i seglen. Detta varade emellertid icke länge. Det ekonomiska kriget mellan folken, som följde efter vapenskiftet, har bringat folken

i oerhörda ekonomiska svårigheter och framkallat en världskris, vars verkningar knappast någon undgått. Missnöjet häröver har demokratins motståndare skickligt utnyttjat, anklagande det demokratiska systemet för dessa svårigheter, ehuru det är uppenbart, att de tvärtom utgör följdföreteelser av tidigare begångna fel. Alla missnöjda element har hetsats till strid mot demokratin. Följden härav har blivit, att vi omkring oss ser talrika fiender till demokratin, som ingenting högre önskar än att få bevittna dess fall. Dessa förhoppningar har även gått i uppfyllelse i många länder. En blick på Europas karta visar, huru stor förödelse detta nya gissel för mänskligheten hunnit åstadkomma. Det är verkligen sorgligt att nödgas anteckna, att av Europas stormakter endast två för närvarande står på demokratins grund. Jämte dessa har ytterligare vissa små stater, bland dem Nordens länder, förblivit demokratins idéer trogna. Alla övriga länder är för närvarande mer eller mindre angripna av diktaturtänkar. Vi kan göra den tillsynes förbluffande, men dock mycket väl begripliga iakttagelsen, att i de länder, där det demokratiska systemet har haft gamla traditioner, har det fortfarande förblivit oanfrätt, medan däremot de nya demokratier, som uppkom efter världskriget, redan har hunnit frångå detsamma. I dessa länder har friare åskådningar ej haft tillräckligt starka traditioner och deras folk saknade därför motståndskraft, när den första stormen kom.

När vi ger det demokratiska systemet vårt ovillkorliga stöd gör vi det i övertygelsen om att det är det bästa möjliga regeringssystemet. Dess innersta syfte är ju att folket skall regeras till folkets fördel och genom folket självt. Genom allmänna val utser folket en riksdag, som återspeglar olika åskådningar bland detta folk. Denna riksdag stiftar lagar, tillsätter regering och övervakar även denna regerings verksamhet. Härigenom vinnes säkerhet

för, att skötseln av landets angelägenheter ej sker i strid med den allmänna opinionen.

Där detta system har varit i bruk har det fungerat i enlighet med det stora folkflertalets intressen. Däremot har de, som härigenom förlorat sin tidigare maktställning, uppträtt med klander och kritik. De har ideligen basunerat ut över världen, att demokratin främjar inkompetenskult genom att låta inkompetenta krafter komma fram; att den genom allmänna val utsedda riksdagen är oförmögen till arbete och saknar förmåga att i avgörande situationer uppträda tillräckligt beslutsamt; att en dylik riksdag endast förmår upprätthålla kortvariga och inkompetenta regeringar, som icke kan värna landets intressen tillräckligt. Genom att på detta sätt oavbrutet undergräva det demokratiska systemet har jordmånen bearbetats till förmån för diktatursträvanden.

Att dylikt klander mot det demokratiska systemet är fullständigt obefogat, därom vittnar bäst de skandinaviska ländernas exempel. Här om någonstädes har detta system fungerat väl. Riksdagarna har varit arbetsdugliga och regeringarna både långvariga och initiativrika och landets angelägenheter har skötts på ett exemplariskt sätt. Detta har dock inte hindrat att förtvivlade människomassor i en del andra länder, då de drabbats av ekonomiska svårigheter, givit sitt stöd åt dessa klankare och sålunda gjort det möjligt att upprätta en diktatur.

Vad bjuder då diktaturen i stället?

Där diktatur råder, där har folket intet att säga. Något parlament finnes inte. I stället finns nog en stark regering, som kan leda skötseln av rikets angelägenheter efter sitt eget sinne. Ingen kontrollerar dess åtgärder, den är ej heller ansvarig inför någon för sina handlingar. Lyckas den med sina uppgifter, kan den få arbeta någon tid utan störningar. Men om den misslyckas, föreligger inte samma

möjligheter att tvinga regeringen att avgå som i ett parlamentariskt styrt land. I ett sådant land kan en parlamentsmajoritet genom en enkel omröstning ge regeringen ett misstroendevotum och på så sätt genomföra ett regeringsskifte. Däremot är det icke möjligt att slippa en diktaturregering på annat sätt än genom ett blodigt inbördeskrig. Att man i diktaturländerna slutligen skall komma därhän, synes vara oundvikligt.

Detta är dock endast utåt synliga skiljaktigheter. Undersöker vi hur de båda systemen fungerar i praktiken, så finner vi vilken mäktig klyfta det i själva verket råder mellan dem. Demokratin är nämligen icke blott ett begrepp, den är ett stycke levande verklighet. Den erbjuder varje medborgare möjlighet att tänka och handla fritt. En medborgare i ett diktaturland är däremot icke fri. Allt det, som vi värderar i ett fritt samhälle, saknar han. Han har varken förenings-, församlings- eller tryckfrihet, för vilka så många strider ändå förts i världen. Han kan knappast tänka fritt, ännu mindre kan han framföra sina tankar offentligt. Tidningspressen är slagen i bojor och t. o. m. vetenskapen har satts att tjäna den förhärskande åskådningen. Allt är "likriktat". Diktatorn tänker och handlar för folket. Den som ej underkastar sig detta hamnar mycket snart i något koncentrationsläger.

Detta är ett liv i slaveri, ett slaveri, som man skulle tro att intet folk i vår tid mera ville underkasta sig. Det lär väl även vara säkert, att om de folk, som råkat i detta läge, i tid hade anat vilket öde som förestod dem, så hade de beslutsamt trätt upp till försvar för sin frihet. Sedan statskuppen en gång skett är det för sent, ty med vapenmakt hålles de missnöjda i styr och de kan endast vänta att händelsernas gång skall öppna alla medborgares ögon till att se, vart man hamnat och på så sätt påskynda befrielsen.

Utom för respektive länders egna medborgare utgör diktaturerna en stor fara även för andra stater och för världsfreden. Därav har vi helt färsk erfarenheter. Trotsande en hel världs opinion, försöker ju statschefen i ett dylikt land just nu göra slut på en till Folkförbundet ansluten stats självständighet och frihet, brytande därvid uppsåtligen mot avtal, som han själv skrivit under. Efter gammalt recept försöker man släta över inrikespolitiska misslyckanden genom en aggressiv utrikespolitik. Ju flera dynghögar det finns med dylika tuppar, desto större är risken för tuppfäktningar.

De flesta av eder har levat under fredliga förhållanden och endast genom tidningspressen och litteraturen kunnat följa med kampen mellan demokrati och diktatur i andra länder. Ni kan därför ej ha en fullständig uppfattning om hur tung denna kamp kan vara. Vi som levat på andra sidan Bottenhavet har i någon mån fått direkta erfarenheter av en dylik kamp. Allt sedan hösten 1929 har vi i Finland fört en oavbruten kamp mot de kretsar, som eftersträvat diktatur. Diktaturen var ju målet för vår Lappo-rörelse, ehuru den till en början insvepte sina strävanden i förvändningar om kamp mot kommunismen och på så sätt lyckades locka med sig största delen av de borgerliga elementen. Det lärer den finska socialdemokratin till stor ära, att den utan en stunds tvekan från första början beslutsamt bekämpat dessa diktatursträvanden. Denna kamp har inte varit lätt, i all synnerhet då t. o. m. regeringen under de första tiderna skänkte Lappo-rörelsen sitt stöd, och många offer har vårt parti nödgats göra i försvarskampen för demokratin. Så småningom avslöjades diktaturmännens strävanden även för de demokratiskt tänkande borgerliga kretsarna och dessa upphörde att stödja de yttersta högerelementen. Särskilt efter det diktaturmännen skridit till ett öppet upprorsförsök, som fick ett ganska snöpligt

slut för dem genom de kända händelserna i Mäntsälä, var en klyvning av den borgerliga fronten omöjlig att undvika. En avgörande vändning inträffade genom valen 1933 då socialdemokratiska partiet hemförde en glänsande valseger och därmed möjligheter att göra ett effektivare motstånd än förut. Numera kan vi redan betrakta dessa diktatursträvanden såsom ett övervunnet skede, ehuru en obetydlig grupp ännu försöker verka för diktaturen, visserligen åtminstone tillsvidare på parlamentarisk grund och organiserad som parti, medan däremot den ursprungliga Lapporörelsen verkade som en hemlighetsfull folkrörelse, vars styrka ingen utomstående kunde bedöma med säkerhet. Det är alltså ingen omöjlighet att försvara demokratin t. o. m. i ett sådant land som Finland, där de många växlingarna under de senaste årtiondena har hindrat uppkomsten av ett sådant varaktigt jämviktsläge, som i de skandinaviska länderna. Denna försvarskamp har bundit alla våra krafter och hindrat oss att med tillräcklig energi verka för genomförandet av reformer till gagn för arbetarklassen. Vi är dock medvetna om, att demokratin och de medborgerliga fri- och rättigheterna måste tryggas innan någon strävan till förmån för socialismen är möjlig.

Säkerligen lär varje vän till det demokratiska systemet vara beredd att medge, att också detta system har sina egna brister, såsom allt mänskligt. Också det undergår utveckling likasom allting annat. Sålunda kan man numera ej ens tänka sig en sådan ursprunglig demokrati som den, vilken tidigare tillämpades i vissa schweiziska kantoner, där allt folket samlades till gemensamma möten för att säga sitt vägande ord ifråga om de ärenden, som skulle avgöras. Den moderna statens uppgifter har utvidgats oerhört och är sålunda helt annorlunda än exempelvis ännu för ett halvt århundrade sedan. Särskilt har de senaste årens svårigheter berett statsmakten ofta rent av till synes

oövervinnerliga svårigheter. Men också de måste övervinnas och rikets angelägenheter bör skötas så, att medborgarna känner sin tillvaro säkrad och sina möjligheter att leva tryggade. I denna anda undergår det demokratiska systemet en ständig utveckling och det bör vid behov skapa åt sig alla de organ, som det behöver för ärendenas handhavande. Det är ett statsskick värdigt fria människor och därför bör det bevaras. Det har stöd hos hela folket och rättar sig efter folkflertalets åsikt. Dess rötter är sålunda fästade djupt i jorden. Därigenom är det också stabilare och växlar icke för alla hugskott och infall såsom lätt kan ske då mindre kretsar godtyckligt avgör ärendena. På så sätt skiftar det endast i den mån ändringar sker i den allmänna opinionen och det sker ju vanligen långsamt och säkert. Härigenom ger det demokratiska systemet den bästa säkerheten för hela folkets intressen. Då dessa alternativ inte är något annat än en fåtalsdiktatur, antingen av kommunistiskt eller fascistiskt mönster, är valet sannerligen inte svårt. Vardera av de sistnämnda innebär i själva verket detsamma, ehuru serverat i olika kärl. Vardera förslavar folket och därför vill icke vi, den fria Nordens bebyggare, tömma någotdera kärlet.

Vid detta tillfälle har Nordens *ungdom* velat uttala sitt tungt vägande ord för demokratin. Givetvis är detta en angelägenhet, som icke berör enbart ungdomen, men det är dock särskilt glädjande att se, att ungdomen i Nordens länder är det på det klara med saken och för sin del beredd till aktiv verksamhet till försvar för de demokratiska traditionerna. Framtiden tillhör ju ungdomen och den skall i sinom tid träda fram för att bära ansvaret för skötseln av landets angelägenheter. Därför är det också skäl att i varje land ge akt på vilka stigar ungdomen beträder och i enlighet därmed bedöma landets framtid. Jag vill begagna detta tillfälle till att lyckönska Sverige för att landet i sitt

starka och verksamhetsdugliga socialdemokratiska ungdomsförbund har ett säkert löfte att den nuvarande utvecklingen skall fortgå även framdeles. Detta ungdomsförbund, som har över 100,000 medlemmar, är en borgen för att partiets nuvarande idéer skall bli bestående.

Tyvärr kan jag ej se lika optimistiskt på ungdomens utveckling i mitt eget land. Arbetarungdomen känner visserligen sin plikt, men däremot har reaktionära strömningar en god jordmån bland vårt lands studerande ungdom. Emedan landets tjänstemanna- och lärarkår i sinom tid skall framträda ur kretsen av denna ungdom, avvaktar vi med en viss oro dess framtida inträde i livet.

När Sverges Socialdemokratiska Ungdomsförbund kallat ungdomen i Nordens länder till denna mönstring, så har förbundet givit detta tillfälle namnet: "Den nordiska demokratins dag". Denna benämning anger ju redan de nordiska ländernas ställning till denna nutidsfråga om statskicket. De nordiska länderna är sedan gammalt naturliga anhängare av demokratin. Här i Norden har både bonden och arbetaren alltid varit fri och har icke kunnat fördraga att bli kommenderad av självhärskare. Denna frihetslängtan har alltfört bevarats i Nordens länder och det synes hopplöst att grunda något slags diktatur inom deras gränser. De kan sålunda för den övriga världen uppställas som exempel på hur folkfriheten skall bevaras och värnas. Ja, ännu mera. Dessa länder verkar ej endast på *demokratisk grund*, men även under *socialdemokratisk* ledning. Det lär icke vara blott en händelse, att de tre skandinaviska länderna för närvarande är de enda länder i världen där socialdemokratiska regeringar står i spetsen för folken. De har härigenom visat, att en demokratisk grundval är nödvändig för att socialismen en gång skall kunna växa fram.

På det att den nordiska kvartett, som på sista tiden så ofta blivit nämnd i festtalen, måtte bli fulltonig, borde även

Finland kunna tillhöra denna lysande krets. Tyvärr kan vi för närvarande ännu inte infria denna förhoppning, men vid de val som förrättas nästa år skall vi göra vårt bästa för att förskaffa oss ett tillräckligt stort förtroende för att kunna övertaga ledningen av landets angelägenheter i regeringsställning. Samtidigt får vi ett tillfälle att göra upp den slutliga räkningen med de kretsar hos oss som eftersträvar diktatur och som icke ryggat tillbaka från att försöka få socialdemokratiska partiet upplöst genom lagstiftning för dess föregivna landsförrädiska verksamhet.

Detta blir vår insats i kampen för demokratin!

Demonstrationståget drar genom Malmö

Foto: Otto Ohm

H. P. Hansen

Naar jeg i Dag ser ud over denne store Forsamling, min-
des jeg et Arbejderstævne i denne Park for 43 Aar tilbage.
En del Danskere var stævnet hid for sammen med svenske
Kammerater at drøfte Tidens store Spørgsmaal. Arbejder-
bevægelsen i begge Lande var svag, Medlemstallet ikke over-
vældende og Indflydelsen derfor kun yderst ringe.

Følgen var lav Arbejdsløn men lang Arbejdstid og trods
Slid og Slæb en fattig og kummerlig Tilværelse. Kom Syg-
dom eller Arbejdsløshed ind i et Hjem, var der kun Fat-
tigvæsenet som Hjælper, og naar Alderdommen tvang Ar-
bejderen til at standse, da gik Vejen til samme Sted.

Men i Danmark medførte denne tunge Gang til Fattig-
væsenet, at Arbejderen fik paasat den sorte Kokarde, der
udelukkede ham fra Deltagelse i Folkestyret, en stor Ret-
tighed havde han mistet.

Det var Vilkaarene, det var Fremtidsudsigterne for Da-
tidens Ungdom.

De ældre havde talt. Men da Aftenen kom og Lysene
tændtes, da samledes en lille Flok unge Arbejdere i et

Hjørne af Parken, og en Dansker, der senere blev en kendt Redaktør, sprang og paa en Stol og holdt en lille flammende Tale. Den fængede, og vi lovede alle at ville kæmpe for Socialismens Ideer, kæmpe fremad til Arbejderklassen vandt Sejr.

Kun godt 40 Aar er forløbet, men Stævnet i Dag viser Arbejderklassens sejrige Fremmarch.

I Dag samles her en stor Repræsentation for en selvbevidst og maalbevidst Arbejderklasse i de fire nordiske Lande. Her samles en Ungdom, der ikke er fortrykt og modløs, men en Ungdom, der med Begejstring gaar til Arbejdet; en Ungdom, der baade vil, tør og kan kæmpe sig fremad.

Her møder Repræsentanter fra Arbejderregering i Sverige, Norge og Danmark og en Repræsentant fra den fhv. Arbejderregering i Finland.

Det vidner om, at Socialdemokratiet i de fire nordiske Lande har forstaaet at vinde fremad til Magt og Indflydelse. Ingen af os, der deltog for 43 Aar siden, havde ventet en saa hurtig Udvikling. Vel var der Takt og Fodslag, men selv om man sang: Takt, Takt, pas paa Takten, den er mer end halve Magten, saa var man klar over, at der skulde mere til for at gribe Magtens Tøjler i Stat og Kommune. Og Magten i sig selv er ikke det afgørende, man vil altid spørge om Resultaterne: Hvad vandt du i de mange Aar? Og Svaret bliver: Mere Lys, mere Sol i Arbejderhjemmene.

Men ikke nok.

I Danmark som andre Steder møder vi det store, alvorlige Problem: Arbejdsløsheden. Arbejde, Beskæftigelse og Ingtægt for at kunne opbygge et Hjem er Ungdomens store, berettigede Krav, som maa og skal opfyldes i den kommende Tid.

I tidligere Tid drog Tusinder og atter Tusinder ud til andre Verdensdele og aflastede derved Arbejdsmarkedet.

Denne Udvandring er standset, og kun her i Norden har man bevaret et ret frit Forhold Landene imellem.

Ved store Bestræbelser fra Regeringens og Rigsdagens Side har man i Danmark søgt at skaffe Beskæftigelse ved Iværksættelse af offentlige Arbejder og ved Tilskud og Udlaan til Erhvervene. En fortsat Nedgang i Antallet af Arbejdsløse har været Resultatet, men der maa kræves Plads for alle ved Samfundets Bord. Hos os gaar Vandringen fra Land til By. Landbruget kan ikke yde Beskæftigelse til Landboudommen, thi ogsaa i dette Erhverv er Maskinerne i stor Udstrækning taget i Brug. Landmanden klager; thi Renten af Gælden trykker ham haardt, og den forøgede Verdensproduktion af Korn, Smør, Flæsk, Kød og Æg har trykket nogle Priser ned til et lavt Niveau.

Derfor ser man hos os, at Landbrugets Mænd søger at rejse en Kamp mod Regeringen for at fremtvinge højere Priser paa Varerne, ogsaa for de store Partier, der eksporteres til Udlandet.

Anført af Grever, Godsejere og Kammerherrer lavede man Bondetog til Kongen, og da det selvfølgelig ikke førte til noget Resultat, truer man nu med Strejke.

Kornet skulde ikke høstes, men da Solen modnede det, hastede man med at bringe den gyldne Sæd i Hus. Man truer nu med at standse Smørproduktionen og beholde Svinene, men det bliver nok ved Truslerne; Galskaaben gaar næppe saa vidt.

Derimod skal der nu gøres et alvorligt Forsøg paa at forringe Kronens Værdi, til Skade for Arbejderklassen og store Dele af Erhvervene.

Man vil hindre Nationalbanken i at faa den engelske Valuta, der bringes hjem for Eksporten af Landbrugsvarerne. Tages Sterling hjem til Danmark, skal Værdipapirerne gemmes hen i Pengeskabet, og skulde denne Vej ikke være far-

bar, skal man forsøge at faa de engelske Kunder til at udsætte Betalingen i kortere eller længere Tid.

Man søger at balancere paa Kanten af Loven, men da Landbrugseksporten til England i 1934 kun har udgjort ca. 680 Mill. Kr., og da en stor Del af Virksomhederne ikke vil være med i Strejken, vil Planen paa Forhaand være dødsdømt.

Dette Anslag mod hele det danske Samfund vil saaledes ikke lykkes. Skal der kæmpes paa denne Linie, tager vi Kampen op med de til Raadighed staaende Midler og fører Kampen til Ende.

Regeringen vil imidlertid gerne samarbejde med Landbrugets Mænd. Arbejdere og Bønder har i Virkeligheden fælles Interesser, og Regeringen har da ogsaa i de senere Aar faaet gennemført en Række Kriselove til Gavn for Landbrugerne. Arbejderklassen har maattet paatage sig Byrden i den Anledning, hvilket viser, at Socialdemokratiet er besjælet af Samhørighedens Aand.

Men her kan ikke føres en ensidig Politik for Dagen og Vejen, her maa tages Hensyn til alle Sider.

Ungdommen skal ogsaa have Plads, ved Landbruget, ved Haandværk og Industri. Derfor maa der overalt tilstræbes Orden i Produktion og Omsætning, Plads for Folket.

Arbejderklassen ønsker det videst mulige Samarbejde med andre, men vi vil ikke Underkastelse. Som vi ønsker at værne Arbejderhjemmene, ønsker vi ogsaa at værne Landbohjemmene, men Trusler om Produktions- eller Valutastrejke og lignende skræmmer os ikke. Socialdemokratiet i Danmark kender sit Ansvar og sin Styrke og handler derefter. Spørger Ungdommen i Dag, hvad naaede vi i Danmark, kan der svares: Den sorte Kokarde er borte. Vi har faaet en Sociallovgivning, der følger den enkelte fra Vuggen til Graven, en Sociallovgivning, der er bygget saaledes op, at der ydes Hjælp i alle Trangtilfælde.

At denne Sociallovgivning lægges for Had baade fra konservativ og kommunistisk Side, gør den ikke mindre værdifuld. En storslaaet Lovgivning, der savner sit Sidestykke i Verden; et Værn i den sociale Kamp, som Arbejderklassen har tilkæmpet sig ved Enighed og Sammenhold.

Det bliver Ungdommens Sag at staa Vagt om denne Lov, og den vil gøre det. Men vi naaede andre Resultater til Gavn for Ungdommen.

Kundskab er Magt var Kamptraabet for mere end 40 Aar tilbage, og Kampen førtes med det for Øje. I Løbet af de sidste 30 Aar har der hos os været en rivende Udvikling i hele vort Skole- og Undervisningsvæsen. Gennem Barneskolen, Fortsættelsesskolen, Ungdomsskolen, Fagskolerne, Arbejderhøjskolen o. s. v. er der nu givet ethvert Barn Adgang til at udnytte sine Evner.

Lige Adgang for alle, Plads for alle.

Samtidig har Kommunerne, med stærk Støtte fra Staten, skaffet en Række glimrende Biblioteker med Læsesale, saaledes at der ogsaa paa denne Maade gives Ungdommen Adgang til den Videreuddannelse, som er absolut paakrævet. Alt dette skabte den ældre Generation; det bliver Ungdommens Pligt at værne og videreføre disse Størværker.

*

Men alt er langt fra Lys og Sol.

Krigsfaklen blev vel slukket i 1918, men endnu er ikke glemt, at den frygtelige Krig krævede mange Millioner dræbte og Invalidere, mange Millioner sørgende Enker og faderløse Børn, og beredte Efterverdenen en grufuld Nød og Elendighed.

Naar ivrige Hænder nu søger at tænde Krigsfaklen paany, da bør der lyde et kraftigt Varselsraab, ogsaa fra de nordiske Lande.

Bekæmp Krigen! Lad ikke Blodet komme til at flyde paany.

Uroen og Krigsfaren kommer selvfølgelig fra et af de Lande, hvor Diktaturet hersker, hvor Enevælden er gennemført i sin skarpeste Form og hvor enhver Mulighed for Folkestyre er udelukket. Tilstanden i Verden i Øjeblikket viser stærkere end nogensinde før, hvor farligt det er at lade Enkeltmand raade. Det er da vor Pligt at arbejde for Fredens Opretholdelse. Vor Røst betyder vel ikke meget i det Verdenskor, hvor Stormagterne fører an, men de smaa har ogsaa en Ret.

Om nogle Dage samles de nordiske Udenrigsministre til et Møde i Oslo for at tilrettelægge Arbejdet i Genève. De vil alle gøre en Indsats for Freden og vi giver dem paa Forhaand vor Tilslutning til denne Gerning. Som Samfølelsen er voksende blandt de fire nordiske Folk, bør den blive det overalt, og et Fællesraab fra de fire Lande vil dog maaske øve nogen Virkning.

I Dag samles Ungdommens Repræsentanter fra de fire nordiske Riger med Kammerater fra en Række andre Lande, ogsaa fra de Steder, hvor Diktaturet hersker. Vi mødes i et Land, hvor Socialdemokratiet har bygget paa den haarde Granit. Hærdet i den stride Kamp staar det svenske Socialdemokrati fast og sikkert paa Klippegrund som et Forbillede for andre. Vi danske Socialdemokrater glæder os ved at deltage i dette Stævne, thi vi ved, at dette Møde vil bidrage til øget Samarbejde mellem Partifællerne i de nordiske Lande og vi haaber, at Ungdommens Internationale maa faa Held til at bryde nye Baner.

Tiden kan maaske synes mørk for den opvoksende Ungdom, men Ungdommen giver aldrig op. Og Nutidens Ungdom, der er vel udrustet med Kundskaber, har alle Muligheder for at vinde frem.

I de sidste 25 Aar af det 19' Aarhundrede kunde Arbej-

derne ofte have Grund til at fortvivle, og dog holdt de Modet oppe og saa med Fortrøstning Fremtiden i Møde.

Men nu lever vi i en Verden, hvor der er Overflod af alle Varer, hvor nye og store Opfindelser bringer Udviklingen fremad med Kæmpeskridt, en Periode som ingen-sinde før. Det gælder kun om at kunne lede Udviklingen i den rigtige Retning.

Kapitalismens Repræsentanter har ikke kunnet hindre Kaos, og for os Socialdemokrater er det derfor en afgjort Sag, at Arbejderklassen, som er Flertallet i alle Lande, bør tilkæmpe sig den hele Magt ved Hjælp af Stemmeretten. Indtil da bør man følge den en Gang givne Linie, at overtage Ledelsen og søge Samarbejde med et andet Parti, der vil Folkestyre og Fremskridt. Det er den praktiske Politik, den som skaber Resultater; tomme Deklamationer betyder intet.

Vi lever i Dagens haarde Kamp, hvor det gælder Arbejde, Brød og Frihed, ja, hvor det gælder selve Folkestyret.

Ungdom! Rust Jer med Aandens Vaaben, vær parat til at kunne administrere, handle og regere.

I Diktaturets Lande lukkes Munden for al fri Tale. Men her i Norden vil vi ikke Diktatur.

Frit at tænke, tro og tale det er Folkets gamle Ret. Saaledes lød det i gamle Dage, saaledes skal det ogsaa lyde i Fremtiden.

Vi vil ikke Nazisme, Fascisme eller Kommunisme. Vi ved, at Deltagerne i alle disse Bevægelser nærer det dybeste Had til Socialdemokratiet, men det kan kun medvirke til, at man øger vor Front og i Forening med det virkeligt Demokrati søger at slaa disse landsskadelige Bevægelser ned. Den socialdemokratiske Kampfront i hver Land vil vokse i Magt og Styrke ved Samarbejde med Partifællerne i de andre nordiske Lande, og med Begejstring hilser vi vore Kammerater fra de øvrige Lande.

Vi lever i en Stormtid, hvor der kaldes paa alle socialistiske Kræfter, hvor enhver maa tage sin Del af Ansvaret og Byrderne. Derfor kalder vi ogsaa paa Ungdommen, der maa kende sin Tid, sin Ret og sin Pligt.

I Fællesskab tager vi fat paa Dagens Arbejde for Hjem og Frihed, men samtidig fortsættes Kampen mod det store Maal: Arbejderklassens fulde Frigørelse, som først naas den Dag, da Socialismen føres til Sejr.

Frem da til Kamp under vore gamle røde Faner, frem til den store Sejr!

*Deltagarna från Danmark och Holland
marschera till Slottsparken*

Foto: Otto Ohm

Johan Nygaardsvold

Når Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsforbund har kaldt dette möte her idag for Nordiska Demokratis dag, så er dette ikke bare et navn sånn rent tilfeldig valgt, men det er også noget av et program i denne betegnelse.

Når jag sier at i denne betegnelse ligger noget av et program, så er jeg fuldt ut opmerksom på at dette program kan bedømmes noget vesensforskjellig fra arbeiderpartier-nes programmer ellers, og især fra vore programmer for endel år tilbake.

Socialismen som samfundsopfatning og som politisk idé har altid representert det nye i vort samfundsliv. Og det ligger derfor i sakens natur at vi som tror på og bekjender os till denne idé, vi har kjæmpet for å få forandringer og ikke for å verne om det gamle og bestående i vort samfund. Og det er dette som vore programmer har git uttrykk.

Jeg vet imidlertid at det program som ligger i betegnelsen "Nordiska Demokratis dag" kan fortolkes slik at vi bare vil verne om det vi allerede har, at vi har gått over til å stå vakt om det bestående, om det nuværende borgelige

demokrati — men dette skal jeg komme nærmere tilbake til siden.

Under disse forhold er det imidlertid naturlig at den innvending kan reises: Er det nuværende borgelige demokrati så verdifullt, så betydningsfullt for arbeiderklassen, så vor bevegelse av den grunn skal opta kampen for å bevare det?

Man kan f. eks. si at dete demokrati er ufuldkomment — ja, at det delvis står maktesløst på grunn av kapitalens diktatur i vort økonomiske liv. Og man kan vidre peke på at dette økonomiske diktatur kan gjøre det politisk umulig eller ialfald vanskelig for en hver regjering som i sin politik tar sikte på å innskrenke kapitalens enevælde på det økonomiske område.

Ja vel, dette kan sies og det er også blit sagt mange, mange gange, kanskje mest för man fik se hvordan diktatur-systemene virker. Det er blit sagt som en anbefaling for diktaturet, et diktatur som i en håndvending skulde skaffe os socialismen.

Utviklingen har imidlertid gått vidre. Det har vist sig at kan diktaturet brukes til å avskaffe det gamle kapitalistiske samfundssystem, så kan det også brukes til å stabilisere det, til å befestе det — og til å brutalisere det.

Og av disse forhold har noen hver av os tat lærdom.

Det har kostet lang og tung kamp, generasjoners kamp, for arbeiderklassen å nå dit den stod ved verdenskrigens begynnelse. Og enda var klassens endelige mål Socialismen langt væk. Og så kom verdenskrigen med sine lidelser med al sin gru og al sin meningsløshet. Alt dette, ved siden av jobbingen, spekulasjonene og profitgriskheten, slog store sprekken i nærsagt et hvert kapitalistisk samfund.

Det er derfor ikke noe å forundres over at arbeiderklassen gjorde rent bord i land hvor middelaldersk enevælde hersket.

Og det var heller ikke noe å forundres over at mange trodde at arbeiderklassen ved å overta den hele å fuldee makt, å etablere et kortere proletariats diktatur skulde nå fram til bedre forhold, til socialismen.

De erfaringer man har gjort siden kan vel bedømmes noe forskjellig, men jeg tror at selv om man forstår å vurdere, ja — også imponeres av de resultater som er nådd, så må man dog innrømme at frihet, fuld frihet, slik som vi kræver for oss og vore organisasjoner er det lite bevendt med.

Socialismens forutsætning er tryghet og folkelykke, men hverken tryghet eller folkelykke kan skapes ved tvang. Den tryghet, den lykke som tvangskapes og tvangsfremvises det er bare dekorasjoner, det er et surogat som i længden ikke tilfredsstiller, men kun opirrer, som skaper ondt blod.

Vi skal dog huske på at det diktatur som hadde socialismen som fortutsætning, det slog ikke istykker noget demokrati eller la öde oparbejdede demokratiske goder og menneskerettigheter.

Nei, det bröt ner, det gjorde ende på et gammelt stykke statsretslig middelalder, et despotismens diktatur, som altid hadde stått som en skamlet på vor moderne tid.

Derimot har vi siden fått kapitalistiske diktaturer som har slått ner demokrati og menneskerettigheter nærsagt i en hver form, og værst har det gått ut over den organiserte arbeiderklasse og de fordele den har tilkjæmpet sig.

Jeg skal ikke gi mig til å kritisere eller bedømme forholdene i andre land. Det er et gammelt ord som sier at ethvert folk til enhver tid har det styre det fortjener å ha. Hvis dette er sandt, og det er meget som taler for det, så er det folket selv som får bære både skylden og ansvaret både for de gode og de dårlige forhold som eventuelt er tilstede i et land.

Men en ting kan jeg, og vil jeg si, og det er at arbeider-

klassen i Norge aldrig vil finde sig i at det demokrati vi har og de fordele det gir, meningsfrihet, ytringsfrihet, pressefrihet, organisasjonsfrihet og politisk frihet blir slått ned til fordel for et brutalt kapitalistisk diktatur, enten det kalder sig nasistisk, facistisk eller det smykker sig med Olavskors og nasjonale betegnelser. Og jeg antar at arbeiderklassen i de andre nordiske land også er innstillet på det samme. Det er derfor jeg sa at det ligger noe av et program i dette möte og i det navn dagen har fått. Det program nemlig at vi på alle områder vil stå vakt om de rettigheter som arbeiderklassen allerede har tillkjæmpet sig. Stå vakt om dem så de ikke legges öde av et kapitalistisk diktatur. På denne bakgrunn er det vort værn om demokratiet, det borgelige demokrati sees. Vi vill ikke fornekte eller ödelegge de individuelle frihetsprinsipper som er demokratiets grunnvold. Vi vil tvertimot, gjennom socialismen, utvide dem så de ikke bare gjælder i det politiske men også i det ökonomiske liv. Men for å kunne nå det mål så vil vi verne om det politiske demokrati ved å avsløre og slå ned alle, både maskerte og umaskerte diktaturbestrebelser i vore land.

Det er mange som mener at det som er skedd i andre land det kan ikke ske hos oss. De pekar på at hos oss er det ingen grobunn for diktaturagitasjon. De viser ennvidere til at selv den mest konservative flöi innenfor de borgelige partier har tatt avstand fra en slik agitasjon.

På en måte kan vel dette være riktig. Vort folkelynn og især frihetstrangen og den klassemessige innstilling hos bönder og arbeidere skulde være noe av en garanti mot kapitalistisk eventyrpolitik. Derimot kan jeg ikke se den samme garanti i de borgelige partiers forsikringer og avstandtagen. Erfaringer fra andre land fortæller oss at sådanne forsikringer ikke er noe å stole på. Hvis arbeiderklassens fremgang, organisasjonsmessig og politisk betyr en

fare for kapitalens maktstilling i vort økonomiske liv, så finansierer storkapitalen diktaturbestrebelse og kupforsøk og borgerpartierne fryder sig når arbeiderklassen organisasjonsmessig slåes ned.

Derfor ser jeg det slik, at skal det kunne skapes et fast og sikkert bolverk mot diktatursmitten i Europa så må dette skapes av og ved arbeiderklassen. I enighet om mål og i forståelse og i solidarisk vurdering av de midler og veie som fører til målet har den den makt som må til for å skape dette bolverk.

Og den har også plikt på sig til å ta op denne kampen. Den har plikt på sig, først og fremst for den samfundsmessige idé som den kjemper for, for socialismens skyld. Men den har desuten plikt likeoverfor hele menneskeheten. Et diktatursystem som kun støtter sig på den rå makt, på militærmakten er en stadig krigsfare. Hele folket militariseres, innprentes og innpodes kadaverlydighet like overfor diktatoskikkelsen, enten denne er helt eller halvt unormal. Når det så behager denne, enten det er for å tilfredsstille sine sadistiske lyster eller det er for å bortvende folkets oppmerksomhet fra den elendigheten som diktaturet har skapt i deres eget land, så slipper han krigsdjevelen løs. På diktatorens bud, på grunn av hans lune skal så hundrede tusinder myrdes eller bli krøplinger for resten av sin levetid.

Det har vært vanskelige tider for den arbeidende klasse i alle land. Arbeidsløshet og krisevanskeligheter av forskjellig art har tæret på motstandskraften og kanskje også på solidaritetsfølelsen. Under slike forhold er det ikke noe å forundres over at enkelte i ren desperasjon har resonert som så: Diktaturet er noe nyt, la oss prøve det, la oss støtte det, kanhende det kan skaffe arbeide og levelige vilkår. Slik har nok mangen en arbeider tenkt og resonert i de land hvor diktaturet har gått sierrikt frem. Efter-

på har nok skuffelsene innfunnet sig, men da var det forsent. Og trekkes så verden inn i en ny krigs redsler, bare fordi folkene har solgt sin selvbestemmelsesrett ob böiet nakken under diktaturets jernåk så vil verdensforbandelsen bli fuldkommen.

Efterpå er det forsent. Det er *nu* vi her i Norden gjennom den politik vi förer skal styrke vore organisasjoner og derved også hver enkelt som tilhører arbeiderklassen eller som venter på at det økonomiske trykk skal lettes. En politik som går inn for praktiske tiltak til lindring av krisen, for ökning av det produktive arbeide og en politik — det vil jeg få lov å unnerstreke — som har socialismen som forutsetning og endeligt mål.

Det er vistnok så at den selvbergningspolitik som landene har fört i denne senare tid, den isolerer hvert enkelt land og skaper de störste vanskeligheter på vareutvekslingens område. Det kan kanskje se ut som om arbeiderpartiernes bestrebelser for å skape nye arbeidsmuligheter i hvert vort land er et ledd i den samme isolasjonspolitik, men det er så langt ifra tilfelle. Det er ikke vor produksjonsintensitet, det er ikke varemengdene som har vært årsak i vanskeligheten.

Det er vor mangel på evne til å kunne fordele de goder som natur, videnskap og arbeide skaffer os som er hovedårsaken til ulykkerne og elendigheten.

Så lenge som verden har råd til å la millioner gå arbeidsledige, så lenge disse er hindret fra å få delta i produksjonen, så lenge er også denne veldige menneskemasse hindret fra å kunne skaffe sig det den trenger av de varer som produseres — og så lenge man vil la en sånn tilstand vedvare, så lenge vil også isolasjonspolitikken fortsette.

Derfor er arbeidsledighetsspørsmålet et av de störste problemer vor tid er stillet overfor. Det skaper ikke bare vanskeligheter innen det enkelte land, men det hemmer og

skader også den økonomiske forbindelse landene imellem. Intet samfund, intet parti kan derfor i lengden stå likegyldig overfor dette problem.

Ved siden av arbeidsledigheten har vi den store gjeldsbyrde som kviler på al produksjon og bevirker at f. eks. vore bönder og fiskere har så vanskelig for å kunne klare sig.

År efter år har disse to kriseforeteelser fått lov til å herje det arbeidende folk og i denne elendighet er det så at alle diktaturspirer har spekulert.

I Norge har vi nok også endel organisasjoner som er fascistisk innstillet. Vi har Böndernes krisehjelp, vi har Fedrelandslaget, vi har Nasjonal Samling og jeg tror såmenn at vi også har noen som kalder sig for Nasjonal-socialister. Alle disse agiterer omkring krisen og krisespørsmålene, men for de flestes vedkommende bare iforbindelse med arbeiderpartier og socialismen. Deres bidrag til krisens løsning har vesentlig bestått i å rase mot Arbeiderpartiet. Alle krisevanskeligheter skyldes nemlig arbeiderpartiet og arbeiderorganisasjonerne. Også forsöker de å skremme med ordet Marxisme. Jeg tror ikke svert mange av dem vet noe om hvad Marxisme er, men en ting er disse diktaturaspiranter enige om og det er at kunde de få marxismen utryddet og arbeidernes organisasjoner opplöst så vilde krisen ophöre og kapitalismens tusenårsrike komme for alvor. Hvad det siste angår så er jeg fullstendig enig. Da vilde alle arbeidere bli slaver, og ingenting annat.

Så lenge ledelsen av disse organisasjoner består av så middels ubegavede folk som nu så kan de ikke i noen større utstrekning samle tilhengere blandt bönder, arbeidere og fiskere. Og det er kun disse som kan skape noen politisk bevegelse av betydning. Middelskoleelever og gymnasiaster utgått fra overklassehjem kan nok være flinke til å skamskjelde arbeiderbevegelsen og arbeiderbevegelsens

folk, men noe bidrag til krisens lösning kan de ikke yde. Og heller ikke kan det vel sies at deres agitasjon mot vor bevegelse har virket noe.

Vort parti har derfor ikke offret dem större opmerksomhet utover at vi til en hver tid sier klart ifra hvad vi mener om det utenlandske diktatorsystem som de svermer for, og at et forsök på å plagiere dette hos oss ikke vil bli tålt.

Derimot har vort parti gått kraftig inn for omfattende praktiske foranstaltninger til lettelse av krisen. Det var på dette program vi vandt vor store valg-seier i 1933 og det var på det samme program at partiet overtok regjeringsmakten i år. Når dette skedde så var nok enkelte av de borgelige partier nokså sure, men jeg tror at selv de som hadde stått som förere for disse partier forstod at Det norske Arbeiderparti ikke bare hadde det store flertal av folket bak sig i denne sak, men at det kriseprogram som partiet og regjeringen la frem var riktig, og at det i krisespørsmålene ikke gikk lenger med den borgelige "la skure politik".

*

Det er en vanskelig tid vi gjennomlever. Ut av det kaos som kapitalisme, krig og spekulasjon har skapt reiser det sig store og brennende spørsmål. Det er klart at for et arbeiderparti med socialismen som mål for sin politik er kritikken over de nuværende meningsløse samfundsforhold av den største betydning. Det er ved den, og gjennom den at man kan få de slöve og likegyldige til å interesere sig for samfundsspørsmålene, få dem til å forstå, ikke bare hvad som er deres ret, men også hvad som er deres plikt. Men — det kommer situasjoner, det kommer tidsepoker da bare kritikk ikke er nokk. Det kommer situasjoner da arbeiderbevegelsen er nött til å stå frem å kreve og overta

ledelsen for å løse spørsmålene ut fra sit samfundssyn i samklang med socialistisk opfatning og prinsipper. Når man står oppe i slike situasjoner så vil det være en klassemessig feilvurdering ikke å gå inn for hvad jeg vil kalde praktisk socialistisk politik — praktisk politik, ikke bare for lösning av dagens krav og dagens spørsmål, men også for å underbygge og trygge et fremtidigt socialistisk samfund.

Det er en sådan situasjon vi står midt oppe i nu.

I mange henseender gjelder det å være eller ikke være for arbeiderklassen. Hvis socialismen ikke evner å løse problemene, så har vi set hvordan det kan gå. Arbeidernes organisasjoner og socialismens forkjempere kan bli slått ner, ikke for å skaffe bedre samfundsforhold, men for å stabilisere de nuværende forhold, stabilisere dem med makt og brutalitet.

I land efter land har det kapitalistiske diktatur enten helt tatt makten eller også hat stor fremgang på socialismens bekostning. Det er bare her i Norden at arbeiderpartierne har gått fra seir til seir. Men disse seire forplikter. Derfor har også vore partier nu sin besökelsestid. Det står til oss å vise at vor idé er den som i sandhet kan bli folkenes redning. Det står til oss å vise at det *kan* skaffes arbeide til alle de som nu går arbeidsløse fattige og forhutlede, og det står til oss å vise at det kun er ved arbeide og samarbeide at samfundsslykken kan vindes og ikke ved utbytning, diktatur, krig og blodige redsler.

FRIHETS FÖRLAG
STOCKHOLM

Pris 35 öre

I Danmark: 40 öre

I Norge: 35 öre

I Finland: 4 fmk.